

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 339/2017-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpeného advokátom JUDr. Stanislavom Rešutíkom, M. R. Štefánika 29/36, Brezno, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Brezno v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 109/2010 a jeho rozsudkom č. k. 2 C 109/2010-415 z 26. júna 2012 v spojení s opravným uznesením č. k. 2 C 109/2015-472 z 13. februára 2015 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 156/2015 a jeho rozsudkom č. k. 14 Co 156/2015-482 z 19. apríla 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. júla 2016 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Brezno (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 109/2010 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 156/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v konaní pred okresným súdom ako žalobca vo veci o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy proti žalovanej Slovenskej republike – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky. Vo svojej žalobe žiadal, aby okresný súd určil, že postupom sudkyne JUDr. Ivety Jenčovej vo veciach vedených na Okresnom súde Kežmarok došlo k zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti, pretože táto sudkyňa ho vo vyhlásení predpojatosti označila ako „*chronického sťažovateľa, ktorý sa sústavne sťažuje na činnosť súdu*“. Okresný súd rozsudkom č. k. 2 C 109/2010-415 z 26. júna 2012 žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol a uložil mu povinnosť nahradiť trovy konania žalovanej. Sťažovateľ podal proti tomuto rozsudku odvolanie. Krajský súd rozsudkom č. k. 14 Co 156/2015-482 z 19. apríla 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľ pred ústavným namieta, že označenie „*chronický sťažovateľ*“ je neprípustné a že okresný súd v napadnutom konaní nerešpektoval jeho dôstojnosť a vážnosť ako účastníka konania. Označenie „*chronický sťažovateľ*“ navyše vzbudzuje dojem, že sťažovateľ je kverulant, teda osoba trpiaca poruchou osobnosti, resp. duševne chorá osoba.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu jeho práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ uviedol, že okresný súd vo veci rozhodol 26. júna 2012, no rozsudok mu bol doručený až 13. februára 2015, teda po 31 mesiacoch. Prieťahy mal podľa sťažovateľa spôsobiť aj krajský súd, ktorý vo veci konal viac ako jeden rok.

Pokiaľ ide o namietané porušenie sťažovateľových práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, sudkyňa JUDr. Iveta Jenčová tým, že sťažovateľa označila ako „*chronického sťažovateľa*“, postupovala voči nemu znevažujúco, pričom konala z osobnej pomsty za oprávnené sťažnosti sťažovateľa na prieťahy v konaniach, v ktorých je zákonnou

sudkyňou. V jednom z týchto konaní konštatoval priet'ahy a porušenie práv s'ťažovateľa aj ústavný súd (III. ÚS 167/09), v dôsledku čoho bolo proti sudkyňi JUDr. Ivete Jenčovej vedené disciplinárne konanie.

Napokon s'ťažovateľ poukázal na svojvoľný postup všeobecných súdov, ktoré mu uložili povinnosť nahradiť žalovanej trovy konania aj napriek tomu, že k zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti v skutočnosti došlo, i keď tento zásah všeobecné súdy nevyhodnotili ako nezákonný.

S'ťažovateľ žiada, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví porušenie jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní okresného súdu a v napadnutom konaní krajského súdu, ďalej zruší rozsudok okresného súdu č. k. 2 C 109/2010-415 z 26. júna 2012 v spojení s opravným uznesením č. k. 2 C 109/2015-472 z 13. februára 2015 a rozsudok krajského súdu č. k. 14 Co 156/2015-482 z 19. apríla 2016, vec vráti okresnému súdu na ďalšie konanie a prizná mu finančné zadosťučinenie v sume 18 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o s'ťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy

podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.A K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní okresného súdu a v napadnutom konaní krajského súdu

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 12/01, IV. ÚS 37/02, III. ÚS 109/03) sa ochrana základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva označenými orgánmi verejnej moci ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza k porušovaniu označeného základného práva, ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Vychádza pri tom z toho, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

Sťažovateľ v sťažnosti, ktorá bola ústavnému súdu doručená 20. júla 2016, namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a krajského súdu v označenom konaní. Z obsahu sťažnosti však jednoznačne vyplýva, že v čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu už bolo konanie pred všeobecnými súdmi právoplatne skončené (právoplatnosť 18. mája 2016), a teda tvrdené porušovanie označených práv sťažovateľa na okresnom súde a na krajskom súde netrvalo. Z toho dôvodu ústavný súd túto časť sťažnosti odmietol už po jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

II.B K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní okresného súdu

Princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľov a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu na to zákon poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý

nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 114/2010).

V súvislosti so skúmaním podmienok konania vo vzťahu k tejto časti sťažnosti ústavný súd konštatuje, že proti rozsudku okresného súdu bol sťažovateľ oprávnený podať odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodovať krajský súd. Z okolností prípadu je zrejmé, že sťažovateľ toto svoje právo aj využil. V danom prípade teda existoval iný súd predpokladaný čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý mal právomoc poskytnúť sťažovateľovi ochranu pred namietaným porušením označených práv.

Z ústavného hľadiska je preto podstatné a určujúce len preskúmanie postupu krajského súdu, ktorý v danom prípade právoplatne rozhodoval o podanom opravnom prostriedku v rámci odvolacieho konania (obdobne III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05). Právomoc krajského súdu tak vylučuje právomoc ústavného súdu na konanie o sťažnosti proti napadnutému konaniu okresného súdu. V dôsledku uvedeného ústavný súd túto časť sťažnosti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.C K namietanému porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní krajského súdu

Podstatou tejto časti sťažnosti je skutočnosť, že sudkyňa sťažovateľa v písomnom vyhlásení predpojatosti označila ako „*chronického sťažovateľa, ktorý sa sústavne sťažuje na činnosť súdu*“. Sťažovateľ napáda závery okresného súdu a krajského súdu, ktoré jeho žalobu o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy zamietli.

Ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej odôvodnenie rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie tvoria z hľadiska predmetu konania jeden celok. Vzhľadom na potvrdenie vecnej správnosti rozsudku okresného súdu, ako aj stotožnenie sa krajského súdu

s právnym posúdením veci okresným súdom sa ústavný súd oboznámil aj s obsahom prvostupňového rozsudku.

Okresný súd v relevantnej časti odôvodnenia uviedol: „*Krajský súd v Prešove rozhodujúc o vyslovení zaujatosti zo strany zákonnej sudkyne vo všetkých posudzovaných prípadoch rozhodol tak, že sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci, vo svojich rozhodnutiach namietanú formuláciu podrobil kritike v tom smere, že ani prípadné podávanie sťažnosti nemôže byť dôvodom pre vylúčenie sudcu. Krajský súd v Prešove sudkyňou uvádzané dôvody nepovažoval za dostatočné pre vylúčenie sudcu. K odňatiu účastníka konania zákonnému sudcovi tak nedošlo.*

Listinu – vyslovenie predpojatosti o namietanom obsahu a jej obsah nemožno považovať za tvrdenie urobené verejne. Táto listina je založená v súdnych spisoch, v ktorých bola zaujatosť namietaná a smerovala predsedovi Okresného súdu Kežmarok, pričom o vylúčení, resp. nevyvylúčení rozhodovali senáty Krajského súdu v Prešove. Osoby, ktoré mali možnosť sa s uvedeným obsahom listín oboznámiť, sú povinné o týchto skutočnostiach zachovávať mlčanlivosť a nijakým spôsobom nebolo preukázané, že by sa v dôsledku namietaných formulácií zhoršilo postavenie žalobcu ako účastníka konania, či už na Okresnom súde Kežmarok alebo na Krajskom súde v Prešove.

Zo strany konajúcej sudkyne vo vyslovení zaujatosti išlo len o uvedenie subjektívnych dôvodov, pre ktoré sa cítila byť vo veciach zaujatá, na ktoré vyslovenie zaujatosti bola v zmysle zákona povinná, aj keď sa ňou uvádzané dôvody vrátane namietanej formulácie boli podľa rozhodnutí Krajského súdu v Prešove nedostatočné. Z rozhodnutí Krajského súdu v Prešove pritom vyplýva, že pravdivosťou namietaného tvrdenia sa ani nezaoberali, nakoľko aj keby namietaná formulácia bola pravdivá, nebol by to dôvod pre vylúčenie zákonného sudcu.

Nakoľko zo strany konajúcej sudkyne išlo len o uvedenie subjektívnych dôvodov, nemožno ich považovať za skutkové tvrdenie, prípadne hodnotiaci úsudok a nemožno ich bez ďalšieho oddeliť od ďalších tvrdení uvedených vo vyslovení predpojatosti. Z obsahu uvedenej listiny má súd zato, že subjektívnym dôvodom pre vyslovenie zaujatosti bolo podanie návrhu na disciplinárne konanie, pre ktorý sa zákonná sudkyňa vyslovila, že voči žalobcovi ako účastníkovi konania pociťuje subjektívnu zaujatosť, pre ktorú nie je schopná

vo veci konať a rozhodnúť. Namietaná formulácia je k uvádzanému dôvodu zaujatosti podľa názoru súdu formuláciou nadbytočnou a navyše pomerne nešťastne formulovanou, avšak bez toho, aby sama o sebe bola spôsobilá privodiť žalobcovi ujmu, najmä ak nebola urobená verejne, oboznámil sa s ňou len úzky okruh osôb, a nebolo preukázané, že by sa v tom dôsledku postavenie žalobcu ako subjektu právnych vzťahov akýmkoľvek spôsobom zhoršilo.“

Krajský súd po odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu konštatoval, že okresný súd dospel k správnym skutkovým a právnym záverom a že sa s rozsudkom okresného súdu a s jeho dôvodmi stotožňuje. Krajský súd uviedol: *„Odvolací súd v zhode s názorom prvostupňového súdu dospel k záveru, že uvedená formulácia nie je spôsobilou zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti, konkrétne práva na zachovanie občianskej cti a ľudskej dôstojnosti s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu. Prvostupňový súd správne pri posudzovaní spôsobilosti namietanej formulácie porušiť právo na ochranu osobnosti žalobcu vzal do úvahy, že nadriadený súd rozhodujúci o vyslovení zaujatosti zo strany zákonnej sudkyne rozhodol, že sudkyňa z prejednávania a rozhodovania veci vylúčená nie je s tým, že ani prípadné podávanie sťažností nemôže byť dôvodom pre vylúčenie sudcu. Prvostupňový súd tiež správne prihliadol na tú okolnosť, že obsah namietaného tvrdenia v listine nemožno považovať za tvrdenie urobené verejne a pokiaľ žalobca namietal, že z okolností prípadu a z pohľadu na jeho osobu je nepochybné, že sa s tvrdeniami o jeho osobe oboznámili desiatky či stovky sudcov, prokurátorov, advokátov a iných osôb a medzi týmito kruhmi je značne znevážení, túto tvrdenú skutočnosť v konaní žiadnym spôsobom nepreukázal. Rovnako prvostupňový súd pri posudzovaní uplatňovaného nároku žalobcu správne prihliadol aj na tú skutočnosť, že zo strany konajúcej sudkyne pri uplatnení námietky zaujatosti išlo o uvedenie subjektívnych dôvodov, nemožno ich považovať za skutkové tvrdenie, prípadne hodnotiaci úsudok spôsobilý porušiť právo na ochranu osobnosti, pričom tieto subjektívne dôvody uvádzané zákonnou sudkyňou nemožno bez ďalšieho oddeliť od ostatných tvrdených uvedených vo vyslovení predpojatosti. V odôvodnení rozhodnutia prvostupňový súd správne tiež poukázal na to, že namietaná formulácia je vo vzťahu k uvádzanému dôvodu zaujatosti formuláciou nadbytočnou a navyše pomerne nešťastne formulovanou avšak bez toho, aby sama o sebe bola spôsobilá*

privodiť žalobcovi ujmu najmä za situácie, že nebola urobená verejne, oboznámil sa s ňou len úzky okruh osôb, ktoré sú viazané mlčanlivosťou, pričom nebolo preukázané, že by sa v dôsledku toho postavenie žalobcu, ako subjektu právnych vzťahov, akýmkoľvek spôsobom zhoršilo.“

Záveru všeobecných súdov o tom, že vyjadrenie zákonnej sudkyne o sťažovateľovi nebolo urobené verejne, že ho nemožno bez ďalšieho oddeliť od celého obsahu a kontextu jej vyhlásenia a že nebolo preukázané, že by sa postavenie sťažovateľa v dôsledku predmetného vyjadrenia akýmkoľvek spôsobom zhoršilo, sťažovateľ vo svojej sťažnosti pred ústavným súdom nijakým relevantným spôsobom nespochybnil. Ústavný súd preto zastáva názor, že v okolnostiach tejto veci (vyjadrenie urobené neverejne vo vyhlásení adresovanom predsedovi súdu, ktoré je navyše potrebné vnímať v kontexte celého obsahu vyhlásenia) namietaný zásah do práv sťažovateľa nedosahuje takú intenzitu, ktorá by ústavný súd mohla viesť k vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľa.

V dôsledku uvedeného ústavný súd túto časť sťažnosti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Z dôvodu, že sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok, sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v danom prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. mája 2017